

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Güdülenme Düzeyinin Meslek Algısına Etkisi

Birgl CERİT*, Simge ÇOŞKUN**

Öz

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarıya ulaşma, mesleğe uyum sağlama ve verimli bir çalışma yaşamı sürdürmelerinde, olumlu güdülenmenin yanı sıra o mesleğe ilişkin olumlu bir algı ve tutuma sahip olmaları mesleğin gelişimi açısından önemlidir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyinin meslek algısına etkisini belirlemektir. **Yöntem:** İlişkisel tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı nitelikte yapılan bu çalışma bir sağlık yüksekokulunda öğrenim gören 234 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler; kişisel bilgi formu, Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi tanımlayıcı istatistikler, pearson korelasyon ve çoklu regresyon analizi ile yapılmıştır. **Bulgular:** Hemşirelik öğrencilerinin toplam mesleki güdülenme ve içsel güdülenme düzeyi ortalamasının üzerinde, dışsal güdülenme düzeyi ise yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin toplam meslek algısı ve mesleki nitelikler ölçek alt boyutuna ilişkin puan ortalamaları yüksek, mesleki statü ölçek puan ortalamaları ise ortalama düzeyin üzerinde belirlenmiştir. Öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasında olumlu, anlamlı ve zayıf bir ilişki saptanmıştır. **Sonuç:** Araştırma sonucunda öğrencilerin mesleki güdülenmelerinin meslek algısını etkilemede önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik, Meslek Algısı, Mesleki Güdülenme, Öğrenci Hemşire.

Abstract

The Effect of Professional Motivation Level on Perception of Nursing Profession of Nursing Students

Background: It is important for nursing students to have a positive perception and hold on the profession as well as positive motivation in achieving academic success, adapting to the profession and maintaining a productive working life. **Objectives:** The aim of this study is to identify the effect of the professional motivation levels on the perception of nursing profession among the students studying at the department of nursing. **Methods:** This descriptive study, using the relational screening model, was conducted with 234 nursing students who studied in the School of Health. Data were collected using Personal Information Form, Motivational Resources and Problems Scale and Perception of Nursing Professional Scale. Data were analysed by definitive statistics, pearson correlation and multiple regression analysis. **Results:** It was identified that the total professional motivation level and intrinsic motivation level are above the average level and that the extrinsic motivation level is high. It was determined that the point averages of the students' professional perception and professional qualifications sub-dimensions are high and that the professional status point averages was found to be higher than average level. A positive, meaningful and weak relationship was identified between the professional motivation level and the perception of profession among the students. **Conclusion:** As a result of the study, it has been determined that the professional motivation of the students is a significant factor in affecting the perception of profession.

Key Words: Nursing, Perception of Nursing Profession, Professional Motivation, Student Nurse.

Geliş tarihi: 08.02.2018 **Kabul tarihi: 30.08.2018**

Güdülenme bireyleri bir eylemde bulunmak veya öğrenmek için harekete geçiren önemli bir güçtür (Civci ve Şener, 2012). Hemşirelik öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin yüksek olması, öğretim süreçlerinde mesleğe ilişkin teorik bilgi ve becerileri edinmelerine olumlu yönde katkı sağlayabilir. Mesleki bilgi ve beceriye sahip öğrenciler ise, mesleklerini uygulamaya başladıklarında daha nitelikli hasta bakımını gerçekleştirebileceklerdir. Ancak yapılan çalışmalar incelendiğinde, hemşirelik öğrencilerinin eğitim süreçlerine ilişkin ilgisizlik ve güdülenme sorunu yaşadıkları görülmektedir (Çelik, Şahin, Dadak, Sıdal ve Akyüz, 2014; Espeland ve Indrehus, 2003; Köksal ve Yurttaş, 2015; Rahimi ve Ahmadi, 2005). Yeterli güdülenmenin olmadığı durumlarda öğrenmeye karşı ilgi ve mesleki becerilerin gelişmesini beklemek güçtür (Gençay ve Gençay, 2007; Nasrin, Soroor ve Soodabeh, 2012). Dolayısıyla hemşirelik bölümü öğrencileri açısından güdülenme önemli bir faktördür.

Güdülenme insan organizmasını davranışa iten, davranışın şiddetini ve enerji düzeyini tayin eden, davranışlara belirli bir yön veren ve devamlılığını sağlayan bir kavramdır (Cook ve Artino, 2016; Schunk, Meece ve Pintrich, 2014). İnsanın ana unsur olduğu eylemlerde anahtar rol üstlenmekte olan güdülenme, insan davranışlarına şekil vermeyi amaçlayan eğitim-öğretim çalışmalarında önemli bir yere sahiptir (Cook ve Artino, 2016; Nasrin ve ark., 2012). Özellikle, bireyin öğrenme sürecinde güdülenme bir ön koşul görevi üstlenmektedir (Gelona, 2011; Ryan ve Deci, 2000; Schunk ve ark., 2014).

Güdülenme temelde organizmanın bir davranışı gerçekleştirme sürecindeki kararlılığını hedeflemekte olup, içsel ve dışsal olmak üzere iki boyutta incelenmektedir (Akbaba, 2006; Cook ve Artino, 2016; Rose, 2011). Bu iki boyuttaki farkı oluşturan temel unsur organizmayı harekete geçiren gücün kaynağıdır. İçsel güdülenmede organizmayı güdüleyen organizmanın kendisi iken, dışsal güdülenmede organizma dışı unsurların organizmaya etkisi söz konusudur. İçsel güdülenmede organizma gerçekleştirilecek davranışı kendisi için gerekli gördüğü durumda yaparken, dışsal güdülenmede ise dış uyaranların etkileriyle davranışın önem ve gereğine inanır (Cook ve Artino, 2016; Dilekmen ve Ada, 2005). Dolayısıyla eğitim-öğretim sürecinde güdülenmeyi destekleyici öğrenim yaşantılarının hazırlanması ve buna uygun davranışların sergilenmesi nitelikli öğrenmeyi sağlamak açısından gereklidir.

* Doktor Öğretim Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Bolu, e-mail: birgulcerit@yahoo.com.tr, ** Araştırma Görevlisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Bolu.

Hemşirelik eğitiminin hedefi; kendini kişisel ve mesleki alanda geliştirme ve yenilikleri öğrenme konusunda güdülenmiş ve hemşirelik mesleği için önem taşıyan kavramlar konusunda bilinçli, bilgiyi arayan, yeni bilgiler üreten, sorgulayan, yeni durumlara çözüm getirebilen hemşirelik öğrencileri mezun etmektir (Mrayyan ve ark., 2008). Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde; öğrencilerin etkili öğrenme ve kendini geliştirme yönündeki isteklilikleri ya da akademik başarılarını etkileyen sorunların önemli bir kısmı güdülenme ile açıklanmaktadır (Çelik ve ark., 2014; Schunk ve ark., 2014). Dolayısıyla hemşirelik eğitiminin kalitesini yükseltmede, öğrencilerin öğrenmeye karşı alıcı ve olumlu bir tutum sergilemelerinde mesleğe ilişkin güdülenmeleri önem arz etmektedir (Mrayyan ve ark., 2008; Özdemir Özkan, Akın ve Durna, 2015). Çünkü bireyler genellikle merak ettikleri ve güdülenmiş oldukları konularda bilgi ve beceri kazanmada daha başarılıdırlar (Henderson-King ve Smith, 2006; Schunk ve ark., 2014). Bernardino ve arkadaşlarının (2018) 340 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada, yüksek düzeyde güdülenmenin öğrenmeyi arttırmada belirleyici faktörlerden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Amsterdam'da tıp öğrencileri üzerine yapılan bir başka çalışmada da, güdülenme için yapılan faaliyetlerin öğrenmeye ve öğrenciler arasında performansı arttırmaya yönelik olumlu tutumu desteklediği belirlenmiştir (Kusurkar ve Croiset, 2015). Dolayısıyla yeterince güdülenmemiş öğrencilerden öğrenmeye ilgi duymalarını ve öğrenmeye hazır olmalarını beklemek güçtür. Nitekim yapılan çalışmalar da güdülenmenin yetersiz olduğu durumlarda öğrenmenin istenilen düzeyde gerçekleşemediğini göstermektedir (Dilekmen ve Ada, 2005; Özlü Kahraman, Gümüş, Güngörmüş, Avşar ve Özer, 2014).

Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarıya ulaşma, mesleğe uyum sağlama ve verimli bir çalışma yaşamı sürdürmelerinde olumlu güdülenmenin yanı sıra mesleğe ilişkin olumlu bir algı ve tutuma sahip olmaları da mesleğin gelişimi açısından önemlidir (Bronson, 2016; Demirkıran, Türk ve Denat, 2005). Algılama, öğrencilerin mesleki uygulamalarını ve bu uygulamalarda en önemli faktörün bilgi olduğunu kavramalarında ve bakış açılarının gelişmesinde ilgili deneyimlerin bir filtresi olarak işlev görür (Anderson, 1993). Hemşireliği algılama ise, bireylerin kendilerini, çevrelerini, hemşirelik hakkında hissettiklerini ve düşündüklerini tanımlar. Temelde hemşirelik algısı hemşirelik mesleğini yerine getirebilmek için sahip olunması gereken nitelikleri tanımlayan 'mesleki nitelikler' ve bir mesleğin içinde bulunduğu sosyal konuma atfedilen değeri ifade eden 'mesleki statü' kavramlarını içermektedir (Eşer, Khorshid ve Denat 2006). Bu bağlamda hemşirelik öğrencileri için mesleği algılama, öğrencilerin kendileri, çevreleri, hemşireliğin konumu ve hemşirelikteki eylemlerin uygunluğu hakkında hissettiklerini, düşüncelerini ve hemşirelik eğitimini nasıl gördüklerini tanımlar. Meslek algısına ilişkin ilk oluşumun okul yaşamı sırasında başladığı (Çınar Yücel, Kocaçal Güler, Eşer ve Khorshid, 2011) göz önünde bulundurulduğunda, hemşirelik öğrencilerinin temel eğitim sürecinde olumlu mesleki algı edinmeleri, mesleki yaşantılarında nitelikli hizmet sunumuna etki edebileceği (Dimitriadou, Papastavrou, Efstathiou ve Theodorou, 2015; Nilsson ve Silén, 2010) için önemli görülmektedir. Denat ve arkadaşlarının (2016) 137 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrencilerin birinci sınıfta sahip oldukları olumlu meslek algısının eğitim sürecinden etkilenerek dördüncü sınıfta pozitif yönde arttığı saptanmış olup eğitim sürecinde öğrencilerin meslek algısını arttırmaya yönelik güdülenmesinin önemine vurgu yapılmıştır.

Sonuç olarak, eğitim süreci sonunda hemşirelik mesleğine ilişkin uzmanlık bilgi ve becerisi kazanma, mesleğe ilişkin mesleki değer, norm ve etik davranışları benimseme bakımından olumlu güdülenme önemlidir. Güdülenme ayrıca mesleki başarı ve doyumunu da teşvik edeceği için, güdülenme düzeyi yüksek öğrencilerde nitelikli öğrenmenin gerçekleşebileceği ve alınan eğitimden sonra mesleki algının değişebileceği (Çınar Yücel ve ark., 2011; Dimitriadou ve ark., 2015; Nilsson ve Silén, 2010) dikkate alındığında güdülenmenin meslek algısını etkileyebileceği ifade edilebilir. Olumlu güdülenme ve mesleki algının ise, nitelikli elemanların yetişmesine, etkin hasta bakımına, mesleğe bağlılığa ve mesleki gelişime katkı sağlaması yadsınamaz. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinde mesleki güdülenmenin meslek algısına etkisi incelenmek istenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyinin meslek algısına etkisini belirlemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyi nedir?
- Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hemşirelik mesleği algısı nasıldır?
- Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasında ilişki var mıdır?

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyinin meslek algısına etkisi var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tipte yapılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu model gerçek bir neden-sonuç ilişkisi vermemekle birlikte bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesine olanak sağlamaktadır (Karasar, 2011). İlişkisel tarama modelinde olan bu çalışmada, hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir üniversiteye bağlı sağlık yüksekokulunun hemşirelik bölümünde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Bu çalışmanın evrenini bir sağlık yüksekokulunda 2014-2015 eğitim-öğretim yılında eğitim gören 556 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Krejcie ve Morgan (1970) tarafından $n = N \sqrt{pq} / \sqrt{d^2(N-1) + pq}$ formülüne dayalı olarak evren büyüklüğüne göre örneklem hacminin ne olacağı hesaplanmıştır (Krejcie ve Morgan, 1970). Literatürde (Gay, 1996; Sekaran, 2003), hesaplanan bu örneklem büyüklüğünün evreni temsil etme yeteneğine sahip olduğunun belirtilmesi üzerine çalışmamızda örneklem hacmi belirtilen hesaplamalar dikkate alınarak 234 olarak belirlenmiştir. Örneklem seçiminde oranlı eleman örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre her bir sınıfta yer alan öğrenci sayıları belirlenmiş ve her sınıftaki öğrenci sayısının örneklem hacmi içerisinde temsil edilme oranı hesaplanmıştır. Hesaplamalar sonucunda evreni oluşturan öğrencilerin

% 32'si (n = 75) birinci sınıflardan, % 36'sı (n = 84) ikinci sınıflardan, % 17'si (n = 40) nc sınıflardan ve % 15'i (n = 35) dördüncü sınıflardan oluşmuştur. Böylece evrende yer alan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı ile örneklemde bulunan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı eşleştirilmiştir. Örnekleme alınan katılımcılar basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu kapsamda her bir sınıf için sıra numarası verilerek hazırlanan sınıf listelerinden kura yöntemi ile seçilen ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 80.3 (n = 188)' kadın, % 19.7 (n = 46)'si erkek olup yaş ortalamaları 20.38 (ss = 1.535) (range = 18-26)'dir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, Güdülenme Kaynakları ve Sorunları leği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama leği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin yaş ve cinsiyet gibi tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bilgileri içermektedir.

Güdülenme Kaynakları ve Sorunları leği (GKSÖ)

Acat ve Köşgeroğlu (2006) tarafından geliştirilmiş olan ölçek 24 madde ve üç alt boyuttan oluşan 5'li Likert tipte bir ölçüm aracıdır. Ölçeğin alt boyutları içsel güdülenme (11 madde), dışsal güdülenme (5 madde) ve olumsuz güdülenme (8 madde)'dir. İçsel güdülenme, öğrencilerin eğitimleri sırasında kendi içlerinde olan ve kendi istekleri ile başarılı olma isteğini, dışsal güdülenme, öğrencilerin dışsal faktörlerden, çevresinden kaynaklı motive olma düzeyini, olumsuz güdülenme ise güdülenmenin olmadığını ortaya koymaktadır. Ölçekte içsel güdülenme ve dışsal güdülenme alt boyutlarını oluşturan maddelerde "hiç katılmıyorum" 1 puan, "kesinlikle katılıyorum" 5 puan olarak değerlendirilmektedir. Olumsuz güdülenme alt boyutunu oluşturan maddelerde ise ters puanlama yapılmaktadır. Buna göre "hiç katılmıyorum" 5 puan, "kesinlikle katılıyorum" 1 puan olarak değerlendirilmektedir. Her alt ölçeğin puanı, alt ölçeğin maddelerinden alınan puanların aritmetik ortalaması alınarak belirlenir. İçsel güdülenme alt boyutu puanı 11-55, dışsal güdülenme alt boyutu puanı 5-25, olumsuz güdülenme alt boyutu puanı 8-40 ve ölçek toplam puanı ise 24-120 arasında değişim göstermektedir. Ölçekten elde edilen toplam puan kişinin mesleksiel öğrenme güdülenme düzeyi puanını oluşturmaktadır. Toplam puan ne kadar ykseksie güdülenme düzeyi de o kadar fazladır (Acat ve Köşgeroğlu, 2006). Acat ve Köşgeroğlu (2006)'nun çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .82 olarak belirlenmiştir. Bu alışmada Cronbach alfa katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır.

Hemşirelik Mesleğini Algılama leği (HMA)

Hemşirelik Mesleğini Algılama leği (HMA) ğrencilerin hemşirelik mesleğini algılamalarını ölçmek için Eşer ve arkadaşları (2006) tarafından geliştirilmiştir. Bu lek 22 madde ve iki alt boyuttan oluşan 5'li likert tipte bir ölçüm aracıdır. Ölçeğin alt boyutları mesleki nitelikler (17 madde) ve mesleki statü (5 madde)'dr. Mesleki nitelikler alt boyutu; hemşirelik yoğun iletişim, fedakarlık gerektiren, bağımsız uygulamaları olan, bilgiye, beceriye dayalı, doyum verici, yorucu, stresli, çalışma koşulları ağır, ekip çalışması, teknoloji kullanımı, problem çözme becerilerinin kullanımını ve yksekiğrenim gerektiren, bilime dayalı meslektir gibi mesleğin pek çok yönlerini açıklayan ifadeleri içermektedir. Mesleki statü alt boyutu ise, hemşireliğin diğer sağlık meslekleri arasındaki konumunu, prestijini, toplumdaki yerini içeren ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin puanlamasında 1 "kesinlikle katılmıyorum" 5 "tamamen katılıyorum" şeklinde değerlendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 22-110 arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen toplam puanın yükselmesi meslek algısının olumlu yönde olduğunu göstermektedir (Eşer ve ark., 2006). Eşer ve arkadaşlarının (2006) alışmasında ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .83 belirlenmiştir. Bu çalışmada da Cronbach alfa katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hasta odalarında yüz yüze görüşme tekniği ile 20 dakikada toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından araştırmanın amacı, hasta ve bakım veren bireylere açıklanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere anket formu uygulanmıştır.

Araştırma verileri 28 Nisan-5 Mayıs 2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın amacı açıklandıktan sonra, basit rastgele yöntemle seçilen ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere veri toplama formları ders bitiminde ve sınıf ortamında dağıtılmıştır. Öğrencilere bu formları doldurmaları için 20 dakika süre verilmiş ve doldurduktan sonra araştırmacılarla teslim etmeleri istenmiştir.

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımsız değişkeni mesleki güdülenme düzeyi, bağımlı değişkeni ise meslek algısıdır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, mesleksiel öğrenme güdülenme düzeyi ve meslek algısının belirlenmesinde ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Öğrencilerin mesleksiel öğrenme güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson korelasyon analizi, mesleksiel öğrenme güdülenme düzeyinin meslek algısına etkisini belirlemek için ise çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanması için araştırmanın yapıldığı okuldan resmi yazılı izin (27.4.2015 tarih ve 73351307/100-267 sayılı), katılımcılardan yazılı aydınlatılmış onam ve araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan yazılı izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilen veriler GKSÖ ve HMA lekleri ile ve verilerin toplandığı ğrenci grubuyla sınırlıdır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin GKSÖ ve HMAÖ puan ortalamaları Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin GKSÖ toplam puan ortalaması 84.91 ($ss = 11.90$) olarak belirlenmiştir. Ölçek alt boyutlarına ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde, öğrencilerin en fazla dışsal güdülenme ($Ort = 20.42$ $ss = 3.35$), en az ise olumsuz güdülenme ($Ort = 25.04$ $ss = 5.67$) alt boyutundan puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin GKSÖ ve HMAÖ Puan Ortalamaları (n = 234)

Ölçekler	Ort. (ss)	Ölçek Toplam Puanı
GKSÖ*		
İçsel güdülenme	39.45 (7.86)	55
Dışsal güdülenme	20.42 (3.35)	25
Olumsuz güdülenme	25.04 (5.67)	40
Toplam	84.91 (11.90)	120
HMAÖ**		
Mesleki Nitelikler	72.41 (8.06)	85
Mesleki Statü	16.19 (4.62)	25
Toplam	88.60 (10.40)	110

*GKSÖ: Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği, **HMAÖ: Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği

Öğrencilerin HMAÖ toplam puan ortalaması 88.60 ($ss = 10.40$) olarak saptanmıştır. Öğrencilerin mesleki nitelikler alt boyutu puan ortalaması 72.41 ($ss = 8.06$) ve mesleki statü alt boyutu puan ortalaması 16.19 ($ss = 4.62$) belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Korelasyon analizi sonuçları mesleki güdülenme düzeyi ile toplam meslek algısı arasında pozitif yönde, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğunu göstermiştir ($r = .45$). Korelasyon analizi ile öğrencilerin içsel ve dışsal güdülenme düzeyleri ile mesleki nitelikler ve mesleki statü arasında pozitif yönde, anlamlı ve zayıf ilişki olduğu ($r = .17$ ile $.45$ arasında) bulunurken olumsuz güdülenme ile mesleki nitelikler ve mesleki statü arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Mesleki Güdülenme Düzeyi ile Meslek Algısı Arasındaki İlişki

GKSÖ Alt Boyutları	Mesleki Nitelikler	Mesleki Statü	Toplam HMAÖ
İçsel güdülenme	.43*	.45*	.53*
Dışsal güdülenme	.37*	.17*	.36*
Olumsuz güdülenme	.03	.07	.01
Toplam GKSÖ	.40*	.31*	.45*

* $p < .001$

Tablo 3'de öğrencilerde mesleki güdülenmenin meslek algısı üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Mesleki nitelik için regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, içsel güdülenme ($t = 4.31$ $p = .000$) ve dışsal güdülenmenin ($t = 2.50$ $p = .013$) mesleki niteliğe anlamlı etkisi olduğu görülürken olumsuz güdülenmenin ($t = .19$ $p = .844$) anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır. İçsel ve dışsal güdülenme mesleki nitelikteki varyansın % 20.3'ünü açıklamaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Mesleki Nitelik için Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız değişkenler	B	SH	β	t	p
İçsel güdülenme	.324	.075	.316	4.316	.000*
Dışsal güdülenme	.441	.176	.183	2.508	.013*
Olumsuz güdülenme	.017	.084	.012	.197	.844
	$F = 19.483$	$R = .450$	$R^2 = .203$		$P = .000$

* $p < .001$

Öğrencilerde mesleki güdülenmenin meslek algısı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir. Mesleki statü için regresyon sonuçları incelendiğinde, içsel güdülenmenin ($t = 6.87$ $p = .000$) mesleki statüye anlamlı etkisi olduğu görülürken dışsal ($t = 1.87$ $p = .062$) ve olumsuz güdülenmenin ($t = .61$ $p = .539$) anlamlı bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. İçsel güdülenme mesleki statüdeki varyansın % 19.2'sini açıklamaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Mesleki Statü için Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız değişkenler	B	SH	β	t	p
İçsel güdülenme	.350	.051	.506	6.873	.000*
Dışsal güdülenme	.224	.119	.138	1.876	.062
Olumsuz güdülenme	.035	.057	.036	.615	.539
	$F = 18.233$	$R = .438$	$R^2 = .192$	$P = .000$	

* $p < .001$

Tartışma

Araştırmada, hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyinin meslek algısına etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerinin dışsal güdülenme puan ortalaması yüksek, içsel güdülenme ve toplam mesleki güdülenme düzeyi ise ortalamanın üzerinde belirlenmiştir. Yapılan birçok çalışma sonucu bu çalışmanın bulgusuyla paralellik arz etmektedir (Bernardino ve ark., 2018; Civci ve Şener, 2012; Çelik ve ark., 2014, Korkmaz ve İpekçi, 2015; Kulakçı, Kuzlu Ayyıldız, Yıldırım, Veren ve Köse Topan, 2015; Özdemir ve ark., 2015; Özkan ve Yılmaz, 2009). Güdülenme kişilerin yeni bilgi ve becerileri kazanma konusunda isteklerini, özgüvenlerini, bireysel, mesleki ve toplumsal açıdan aktif olma durumlarını ve performans düzeylerini etkileyen önemli bir unsurdur (Cook ve Artino, 2016; Henderson-King ve Smith, 2006). Dolayısıyla bireylerin güdülenmelerinin yüksek olması mesleki uygulamalarını nitelikli şekilde gerçekleştirmek için daha fazla çaba sarf edebileceklerini göstermektedir. Bu bakımdan hemşirelik öğrencilerinin güdülenmeye sahip olmaları öğrenmeye karşı olumlu ve alıcı bir tutum göstermelerinde, hedeflerine yönelik davranışlarını harekete geçirmelerinde, (Acat ve Köşgeroğlu, 2006; Cook ve Artino, 2016; Özlü Kahraman ve ark., 2014) ve problem çözebilme becerisini kazanabilmelerinde etkili olacaktır. Dolayısıyla güdülenme, öğrencilerin eğitim sürecinde hemşirelik bilgi ve becerilerine sahip olabilmek için daha çok çaba göstermelerine neden olabilir ve gelecekte bir profesyonel olarak hemşireliğe ilişkin rol ve sorumlulukları üstlendiklerinde işlerini en iyi şekilde yapabilmelerine katkı sağlayabilir. Bu açıdan çalışmada hemşirelik öğrencilerinin güdülenmelerinin ortalamasının üzerinde olması olumlu olarak görülebilir.

Araştırmada öğrencilerin dışsal güdülenme düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Dışsal güdülenme bireyin dışındaki faktörlerden, çalışma çevresinden kaynaklanmaktadır. Bu güdülenme biçiminde genelde motive edilen kişi başka bir kişi tarafından birtakım araçlar kullanılarak motive edilmektedir (Çelik ve ark., 2014). Bu bakımdan araştırmada öğrencilerin dışsal güdülenme düzeylerinin daha yüksek olmasında, öğretim elemanları tarafından öğrencilere olumlu bir eğitim öğretim yaşantısı sunma çabalarının çoğunlukla etkili olduğu söylenebilir. Mesleki derslerin alan uzmanları tarafından yürütülmesi, derslerin yürütülmesinde öğrenci görüşleri ve beklentilerinin alınması, bireysel gelişimlerini destekleyecek seminer vb ödevlerin verilmesi, mesleki açıdan farkındalık yaratacak ve vizyonlarını genişletecek etkinliklerin planlanmasının dışsal güdülenmeye katkı sağladığı söylenebilir. Bu kapsamda her yıl hemşirelik haftasında öğrencilerin hemşire liderler veya rol-modelleri ile buluşturulması, kariyer gelişimlerini destekleyecek faaliyetlerin yapılması, nitelikli hastanelerin hemşirelik kariyerine ilişkin sunumlar gerçekleştirmesi, örnek mesleki yaşantıların paylaşılması, farklı bakış açıları kazandıracak teknik gezilerin gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca öğrenci kongrelerine katılım için öğretim elemanlarının danışmanlığı, üniversitemiz tarafından öğrencilerin desteklenmesi, öğrencilerin kendi içlerinde ve öğretim elemanlarıyla etkileşimlerini geliştirecek sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve öğrencilerin mesleki etkinliklerini gerçekleştirebilecekleri ortamların oluşturulabilmesi için dış paydaş kurumlarla iş birliği sağlanmasının da dışsal güdülenmeyi artırdığı düşünülmektedir.

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin mesleki niteliklere ilişkin puan ortalaması yüksek, mesleki statü puan ortalaması ortalamanın üzerinde ve toplam meslek algısı olumlu olarak belirlenmiştir. Konuya ilişkin sınırlı sayıda yapılan çalışmalarda bu çalışmanın sonucunu destekler şekilde hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarının olumlu olduğu bulunmuştur (Al Jarrah, 2013; Çınar Yücel ve ark., 2011; Denat ve ark., 2016; Eşer, Khorshid ve Denat, 2008; Zhang ve Petrini, 2008). Mesleki nitelikler ve mesleki statüden oluşan meslek algısının temeli okul yaşamı sırasında atılmakta, tüm meslek yaşamı boyunca devam etmekte ve mesleki felsefenin oluşmasını sağlamaktadır (Çınar Yücel ve ark., 2011). Dolayısıyla öğrencilerin olumlu meslek algısına sahip olduklarını düşünmeleri, mesleki yaşantılarında hasta bakım hizmetlerinin sunumuna olumlu etkileri olacağını gösterebilir. Olumlu meslek algısı ve mesleki niteliklerle donanmış bir hemşirenin topluma sunduğu hizmet, meslek üyesine olan güvene ve hizmetin niteliğine yansıtacağı için, hizmete duyulan talebin, mesleğin prestijinin ve toplumdaki yerinin, kısacası mesleki statünün de bundan etkileneceği ifade edilebilir. Çünkü bir mesleğin değeri topluma sunduğu hizmetin etkinliği ile ölçülür (Tan, Yuncu, Şentürk ve Yıldız, 2007).

Çalışmamızda ayrıca içsel güdülenmenin öğrencilerin meslek algıları üzerine olumlu etkide bulunduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin olumlu algıları, eğitim-öğretimleri sürecinde mesleğe ilişkin uzmanlık bilgi ve becerisini kazanma, mesleki değerleri benimseme ve bunları mesleki uygulamalarına yansıtabilme konusunda hazır olduklarını göstermesi bakımından belirleyici olduğu söylenebilir. Çünkü mesleğe uyum sağlamada ve verimli bir çalışma yaşamı sürdürmede o mesleğe ilişkin olumlu bir algı ve tutuma sahip olmak önemlidir (Demirkıran ve ark., 2005). Öğrencinin kendisinden kaynaklanan diğer bir ifade ile kendi içinden gelen güdülenme öğrenmeyi nitelikli, doyum sağlayıcı ve merak uyandırıcı hale getirdiği için mesleki algıya ilişkin olumlu görüşlerin oluşmasına da katkı sağlayacağı söylenebilir. Öğrencinin sahip olduğu olumlu mesleki algı ise, sağlık bakım profesyoneli olarak meslek yaşantısındaki doyumunu, özgüvenini ve sunmuş olduğu sağlık bakım hizmetinin standardını artıracak ve mesleğin gelişimine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonucuna dayalı olarak hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarını olumlu yönde geliştirebilmek için içsel güdülenmelerinin gelişmesi ve artırılması sağlanabilir.

Araştırmada dışsal güdülenmenin öğrencilerin mesleki nitelikleri üzerine olumlu etkide bulunduğu belirlenirken, mesleki statü üzerine etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır. Mesleki nitelikler meslek üyesinin sahip olduğu kuramsal bilgiyi, psikomotor, problem çözüme ve iletişim becerilerini ve mesleki değerlerini yansıtır. Mesleki nitelikler hemşirenin özgüvenini, mesleki saygınlığını ve doyumunu artırması; insan onuruna yakışır, profesyonel ve duyarlı sağlık bakım hizmeti sunulabilmesi için gereklidir. Bu araştırmanın sonucu mesleki niteliklerin artırılmasında dışsal güdülenme faktörünün etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Dışsal güdülenme, bireyin dışından gelen etkilerle (Civci ve Şener, 2012; Özlü Kahraman ve ark., 2014), ödüllendirme ve çevresel faktörlerle, oluşur (Rose, 2011). Eğitim-öğretim sürecinin öğrencinin beklentilerini karşılayabilecek şekilde planlanması, birlikte eğitim aldığı grubun öğrenmeye istekli olması, uygun rol modelleri ile karşılaşmasının sağlanması, öğrenciye bilişsel ve psikomotor becerileri uygun kullandığında olumlu pekiştirici verilmesi dışsal güdülenme kaynakları arasında sayılabilir (Çelik ve ark., 2014; Özkan ve Yılmaz, 2009; Schunk ve ark., 2014). Hemşirelik öğrencilerinin eğitim süreçlerinde dışsal güdülenmeyi oluşturan bu faktörleri gözönünde bulundurularak eğitimin şekillendirilmesinin,

istendik davranışların kazandırılmasında ve öğrencinin öğrenmeye olan istekliliğinin artırılmasında önemli olduğu söylenbilir. Bu bağlamda öğrencilerin meslek yaşantılarında gereksinim duyacakları mesleki niteliklerin kazandırılabilmesinde ve geliştirilmesinde itici bir g olarak dışsal güdülenmenin artırılması gereklidir. Çalışmada ğrencilerin dışsal güdülenmesinin mesleki statüye ilişkin algılarını etkilemediğinin saptanmış olması, henüz mesleki yaşantının içinde aktif olarak yer almamış olmaları nedeniyle mesleki statüye yönelik yeterli algı oluşturamadıklarını düşündürmektedir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Eğitim süreci ile istenilen çıktılara ulaşabilmenin en güçlü etkeni bireylerin gdlenmesidir. Çalışma sonucunda öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyi ortalamanın üzerinde, meslek algısı ise olumlu olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasında pozitif, anlamlı ve zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu araştırmanın sonuçları, öğrencilerde mesleki güdülenmenin meslek algısını etkilemede önemli bir faktör olduğunu desteklemektedir.

Bu bağlamda, öğrencilerde mesleki güdülenmenin artırılmasına yönelik uygulamaların gerçekleştirilmesi mesleki algıyı olumlu yönde etkileyecektir. Hemşirelik eğitimi sürecinde içsel güdülenmeyi artırmak için, öğrencilere uygun öğrenim yaşantılarının sunulması, kariyer olanaklarına ilişkin rehberlik edilmesi, öğrencinin öğrenmeye olan merak ve istekliliğinin, becerilerinin desteklenmesi önerilebilir. Dışsal güdülenmenin öğrencilerin mesleki nitelikleri üzerine olumlu etkide bulunduğu sonucuna dayalı olarak da dışsal güdülenmeyi artırmak için, ğretim sürecine ilişkin öğrencilerin beklentilerinin dikkate alınması, öğrencinin uygun rol modelleri ile karşılaşmasının sağlanması, eğitimde kullanılan araç-gereçlerin çeşitliğinin ve niteliğinin artırılması ve öğrenciye zamanında ve uygun geri dntler verilmesi önerilebilir.

Kaynaklar

- Acat, M. B., & Köşgeroğlu, N. (2006). Güdülenme kaynakları ve sorunları leği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7 (4), 204-10.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343- 361.
- Al Jarrah, I. A. T. (2013). Associate nursing students' perceptions toward nursing profession in Jordan. *European Scientific Journal*, 9(6), 147-166.
- Anderson, E. P. (1993). The perspective of student nurses and their perceptions of professional nursing during the nurse training programme. *Journal of Advanced Nursing*, 18 (5), 808-15.
- Bernardino, A. O., Coriolano-Marinus, M. W. L., Santos, A. H.S., Cavalcanti, A.M. T. S., & Lima, L. S. (2018). Motivation of nursing students and their influence in the teaching-learning process. *Texto & Contexto Enfermagem*, 27 (1), 1-10.
- Bronson, S. (2016). Autonomy support environment and autonomous motivation on nursing student academic performance: An exploratory analysis. *Nurse Education Today*, 44, 103-108.
- Cıvci, H., & şener, E. (2012). Hemşire adaylarının mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktrlerin belirlenmesi. *Dokuz Eyll Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5 (4), 142-9. Retrived September 4, 2018, from <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/4625/civci.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cook, D. A., & Artino, A. J. (2016). Motivation to learn: an overview of contemporary theories. *Medical Education*, 50, 997-1014.
- elik, S., şahin, E., Dadak, F., Sıdal, S.G., & Akyüz, F. (2014). Hemşirelik ğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Mesleki Dergisi*, 1 (2), 46-56.
- ınar Yücel, ř., Kocaçal Güler, E., Eşer, İ., & Khorshid, L. (2011). İki farklı eğitim sistemi ile öğrenim gören hemşirelik son sınıf ğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının karşılaştırılması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 27 (3), 1-8.
- Demirkıran, F., Türk, G., & Denat, Y. (2005). İlk klinik uygulama öğrencilerin mesleklerine ilişkin görüşlerini etkiler mi? *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, zel Sayı.
- Denat, Y., Gürol Arslan, G., & şahbaz, M. (2016). Change in students' perception of profession during nursing education in Turkey: a longitudinal study. *International Journal of Human Sciences*, 13 (1), 900-908.
- Dilekmen, M., & Ada, ř. (2005). Öğrenmede güdülenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 114-123.
- Dimitriadou, M., Papastavrou, E., Efstathiou, G., & Theodorou, M. (2015). Baccalaureate nursing students' perceptions of learning and supervision in the clinical environment. *Nursing and Health Sciences*, 17 (2), 236-42.
- Espeland, V., & Indrehus, O. (2003). Evaluation of students, satisfaction with nursing education in Norway. *Journal of Advanced Nursing*, 42, 226-237.
- Eşer, İ., Khorshid, L., & Denat, Y. (2006). Hemşirelik mesleğini algılama leği geerlik gvenirlik alışması. *ınar Dergisi*, 10 (1).
- Eşer, İ., Khorshid, L., & Denat, Y. (2008). Hemşirelik mesleğini algılamada ilk klinik uygulamanın etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 24 (1), 15-26.
- Gay, L. R. (1996). *Educational research* (pp.25-30). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Gelona, J. (2011). Does thinking about motivation boost motivation levels? *The Coaching Psychologist*, 7 (1), 42-48.
- Gençay, . A., & Gençay, S. (2007). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu ğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 241-253.
- Henderson-King, D., & Smith, M. N. (2006). Meanings of education for university students: academic motivation and personal values as predictors. *Social Psychology of Education*, 9 (2), 195-221.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi* (ss.81-82). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. şti.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 3, 607-10.
- Kusurkar, R. A., & Croiset, G. (2015). Autonomy support for autonomous motivation in medical education. *Medical Education Online [Internet]*, Retrived July 20, 2018, from <http://med-ed-online.net/index.php/meo/article/view/27951>
- Kulakı, H., Kuzlu Ayyıldız, T., Yıldırım, N., Veren, F., & Kse Topan, A. (2015). Motivational resources and problems of nursing students: vocational choice, school culture and other associated factors. *Journal of Health and Nursing Management*, 2 (2), 83-93.
- Korkmaz, A. ., & İpeki, N. N. (2015). Hemşirelik eğitiminde güdülenme: ğrencilerin isel ve dışsal güdülenme kaynakları. *Sağlık ve Hemşirelik Ynetimi Dergisi*, 3 (2), 121-131.
- Köksal, L. G., & Yurttas, A. (2015). Hemşirelik ğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyleri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 10-15.

- Mrayyan, M. T., Modallal, R., Awamreh, K., Atoum, M., Abdullah, M., & Suliman, S. (2008). Readiness of organizations for change, motivation and conflict-handling intentions: senior nursing students' perceptions. *Nurse Education in Practice*, 8 (2), 120-8.
- Nasrin, H., Soroor, P., & Soodabeh, J. (2012). Nursing challenges in motivating nursing students through clinical education: A grounded theory study hindawi publishing corporation. *Nursing Research and Practice*, 1-7.
- Nilsson, A.F., & Siln, C. (2010). "You have to know why": The influence of different curricula on nursing students' perceptions of nursing. *Scandinavian Journal of Education Research*, 54, 631-42.
- zdemir zkan, N., Akın, S., & Durna, Z. (2015). Nursing students' leadership orientation and levels of motivation. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12 (1), 51-61.
- zkan, S., & Yılmaz, E. (2009). Hemşirelik ğrencilerinin güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Elektronik Dergisi*, 25 (3), 55-68.
- Özlu Kahraman, Z., Gm, K., Gngrm, K., Avar, G., & zer, N. (2014). Sağlık bilimleri fakltesinde ğrenim gren ğrencilerin mesleklerine ilikin güdülenme kaynakları ve sorunlarının incelenmesi. *Ko Üniversitesi Hemirelik Yüksekokulu Hemirelikte Eğitim ve Aratırma Dergisi*, 11 (1), 47-53.
- Rahimi, A., & Ahmadi, F. (2005). The obstacles and improving strategies of clinical education from the viewpoints of clinical instructors in Tehran's nursing schools. *Iranian Journal of Medical Education*, 5, 73-80.
- Rose, S. (2011). Academic success of nursing students: does motivation matter? *Teaching and Learning in Nursing*, 6 (4), 181-4.
- Ryan, R. M., & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25 (1), 54-67.
- Schunk, D.H., Meece, J.L., & Pintrich, P.R. (2014). *Motivation in education: Theory, research, and applications* (4th ed., pp. 4-6). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Sekaran, U. (2003). *Research methods for business*. (pp. 290-295). New York: John Wiley High Education Yayınları.
- Tan, M., Yuncu, S., Ŗentrk, ., & Yıldız, . (2007). niversite ğrencilerinin hemireliğe bakı aaları. *Atatrk Üniversitesi Hemirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10 (1), 22-29.
- Zhang, M. F., & Petrini, M. A. (2008). Factors influencing Chinese undergraduate nursing students' perceptions of the nursing profession. *International Nursing Review*, 55 (3), 274-80.